

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kurz: Farmaceutická chemie   Předmět: Farmaceutická chemie II (F1FB2_15)
3. rok studia

Diuretika

= látky sloužící ke $\uparrow$ vylučování moči za účelem $\downarrow$
nadměrného množství extracelulární tekutiny

Autor: doc. PharmDr. Oldřich Farsa, Ph.D., 2021

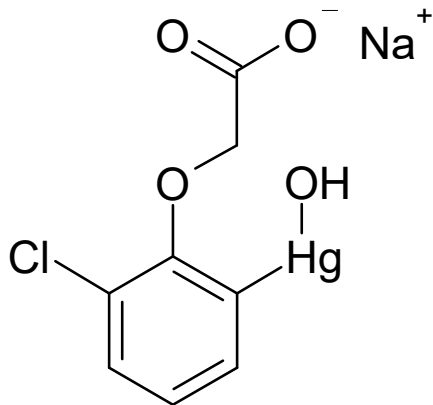
Historie

Sloučeniny rtuti

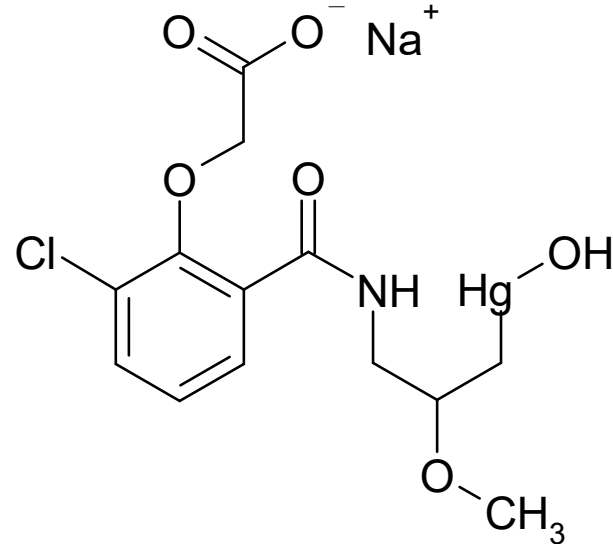
16. stol. – *Paracelsus* – červený HgO (?)

19. stol. – Hg₂Cl₂ „kalomel“

počátek 20. stol. – méně toxické sloučeniny s kovalentně vázanou Hg

Novasurol

mersalyl
Salyrgan®

Rozdělení v současnosti používaných diuretik

1. Saluretika

1.1. Sulfonamidy

1.1.1 Sulfonamidy s acyklickou $-\text{SO}_2\text{NH}_2$ skupinou

1.1.2 Thiazidová diuretika

2. „Kalium šetřící“ diuretika

3. „Kličková“ diuretika (= diuretika působící v Henleho kličce)

3.1. Sulfonamidy - deriváty amino(hetero)arensulfonamidu

3.2. Deriváty fenoxycetové kyseliny

4. Osmotická diuretika

(5. Purinové alkaloidy – deriváty xanthinu)

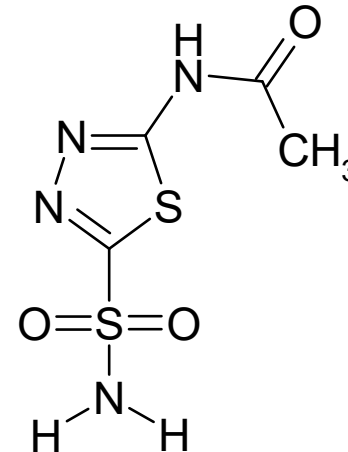
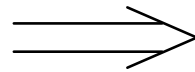
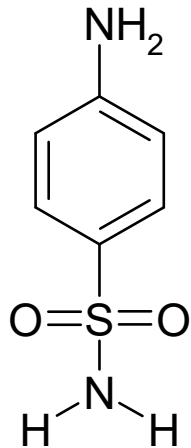
1. Saluretika

- inhibují reabsorpci (zpětnou resorpci) Na^+ a Cl^- v distálnější části nefronu, na ionty se váže voda, která se pak vylučuje
- způsobují úbytek K^+ v organismu (výměna za Na^+ , aktivní sekrece v distálním tubulu)

1.1. Sulfonamidy

- diuretická aktivita pozorována u antibakteriálních sulfonamidů již před r. 1940
- 1949 Schwartz: inhibice karboanhydrasy

1.1.1. Sulfonamidy s acyklickou $-\text{SO}_2\text{NH}_2$ skupinou

N-(5-sulfamoyl-[1,3,4]thiadiazol-2-yl)-acetamid

sulfanilamid

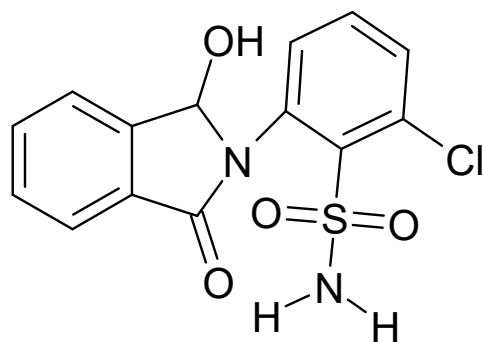
(strukt. prototyp antibakt. sulfonamidů)

acetazolamid

jedno z prvních sulfonamidových diuretik
Diluran® - dnes léčba glaukomu

1.1.1. Sulfonamidy s acyklickou -SO₂NH₂ skupinou - pokračování

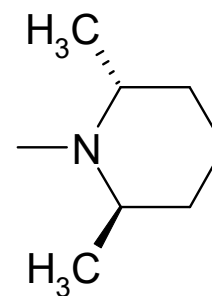
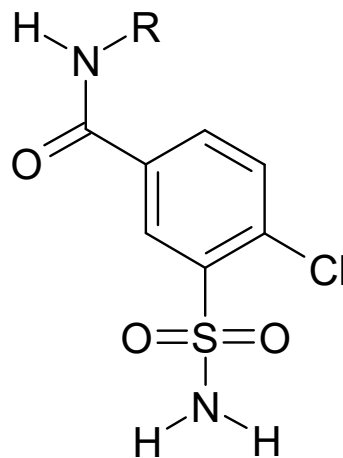
R =

chlortalidon

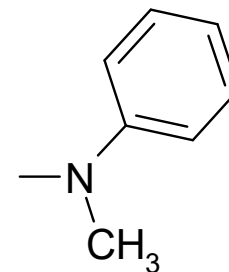
Urandil®

•hypertenze,
edém při srdeční
nedostatečnosti

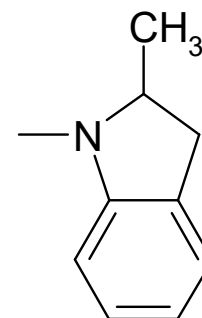
klopamid

Crystepin®
(+ reserpin,
dihydroergokristin)

metipamid

Hypotylin®

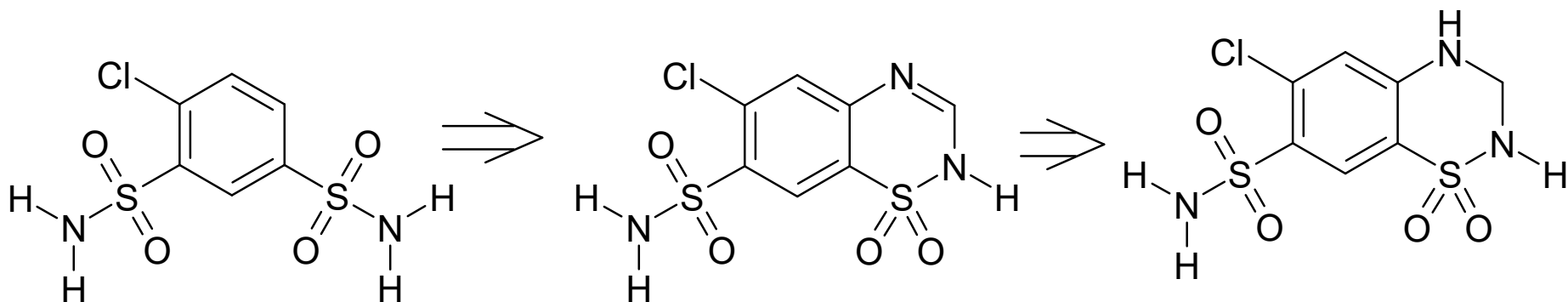
indapamid

•též antioxidační efekt
Indap®
Noliprel®(+ perindopril)

1.1.2 Thiazidová diuretika

= sulfonamidy s $-\text{SO}_2\text{NH}-$ skupinou v cyklu

Odvození struktury

klofenamid

diuretický sulfonamid s acyklickou $-\text{SO}_2\text{NH}_2$ skupinou; dnes obsolentní

chlorothiazid

první „thiazidové“ diuretikum; dnes obsolentní

hydrochlorothiazid

převážně v kombinaci s amiloridem k léčbě hypertenze
Moduretic®, Rhefluin® ...

Účinnost

1

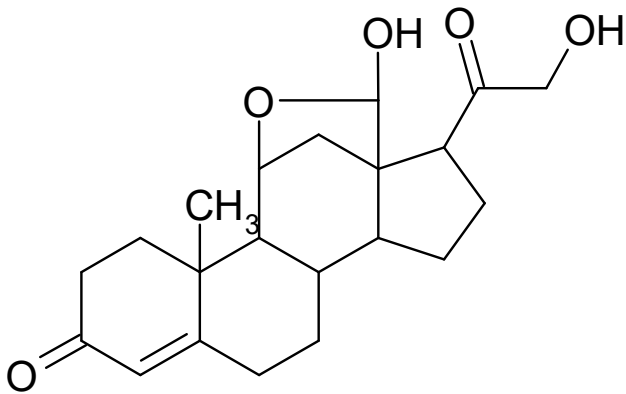
:

20

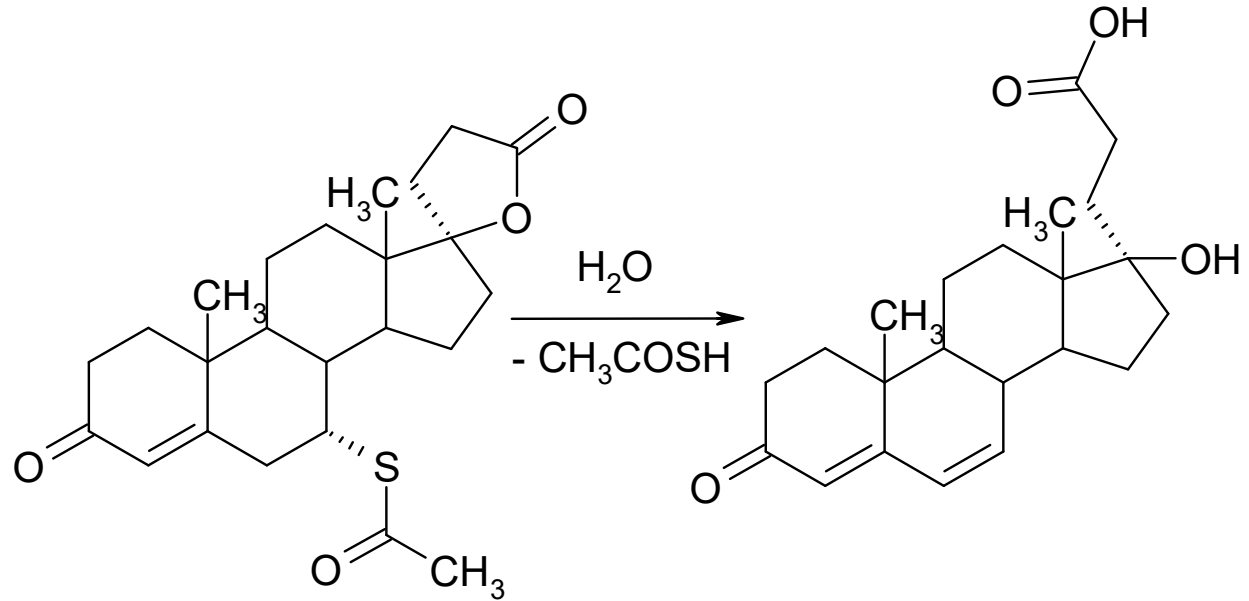
2. „Kalium šetřící“ diuretika

- inhibují reabsorpci Na^+ v distálním tubulu; současně dochází k retenci K^+

Antagonisté aldosteronu

aldosteron

spironolakton

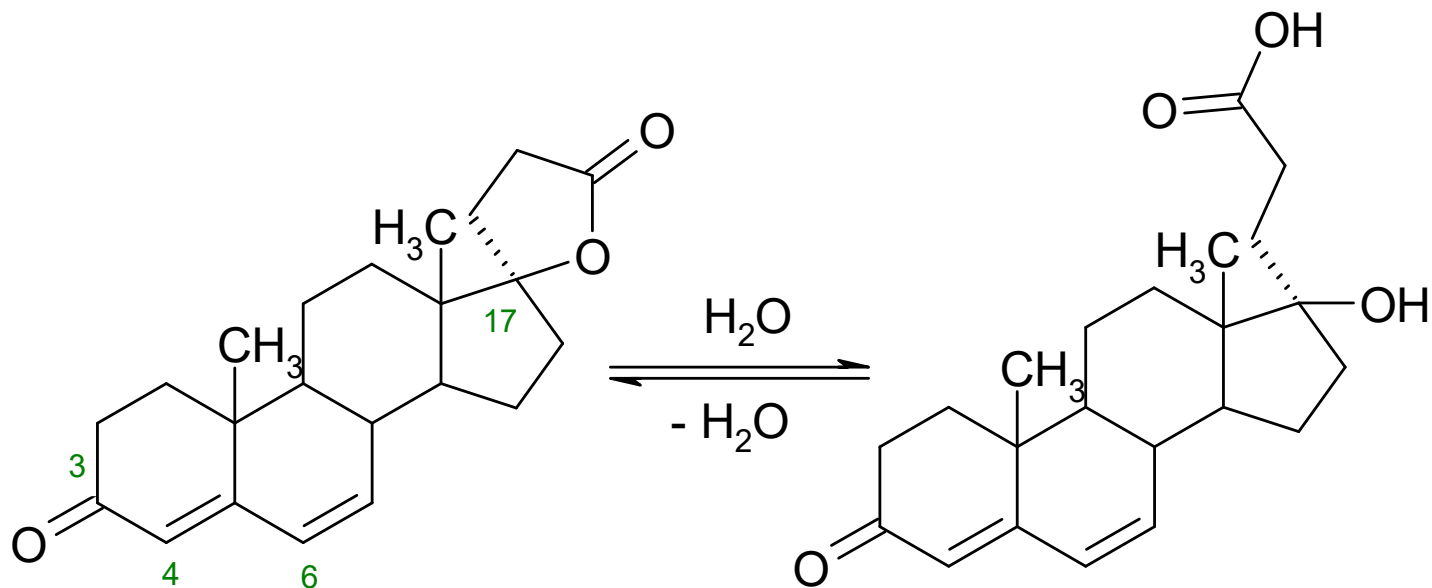
- proléčivo kanrenové kys.
- hyperaldosteronémie
Verospiron® tbl.
- proléčivo
- estrogenní aktivita

kanrenoová kys.

- vlastní účinná látka
Aldactone® inj. – K^+
sůl pro parent.
podání (*kalii
canrenoas*)

Kanrenon a kanrenoová kyselina

•obě formy jsou v rovnováze

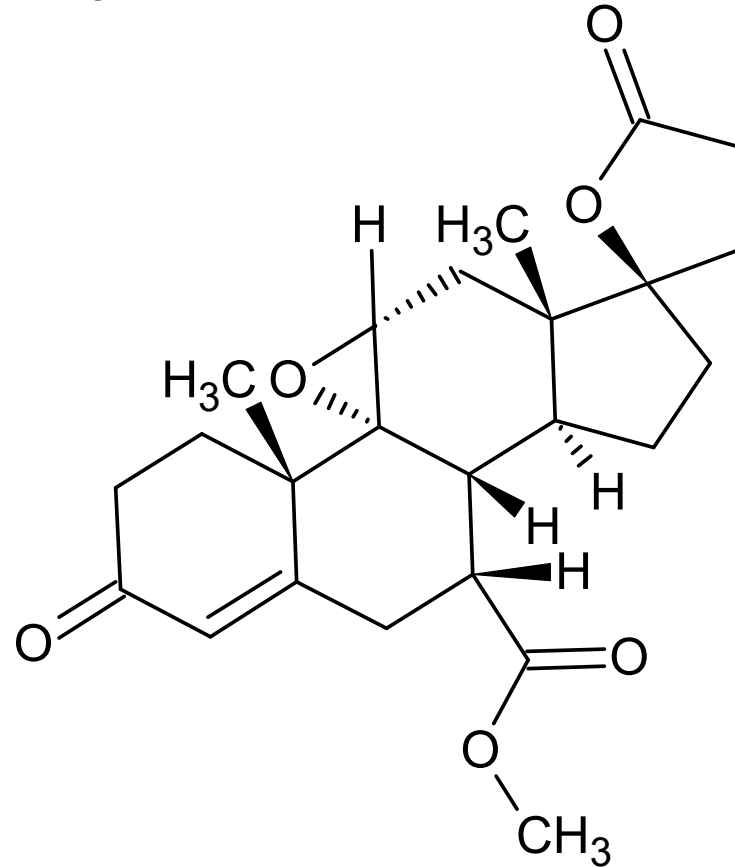

kanrenon
(lakton)

kanrenoová kyselina
(hydroxykyselina)

Antagonisté aldosteronu - pokračování

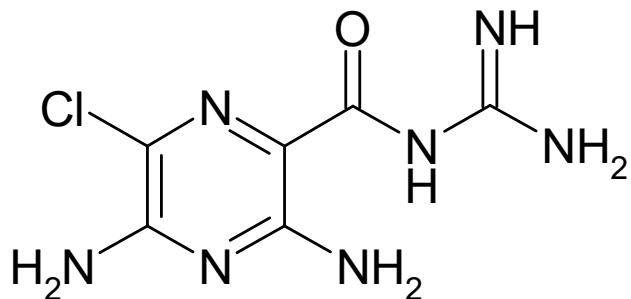

eplerenon

Inspra® tbl., Aldoplewel® tbl. ...

- nemá estrogení účinky

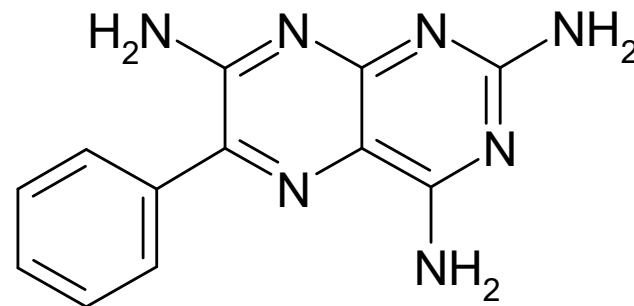
2. „Kalium šetřící“ diuretika - pokračování

N-(3,5-diamino-6-chloropyrazin-2-karbonyl)-
guanidin

amilorid

Amiclaran®, Amicloton®, Moduretic® (+
hydrochlorothiazid) ...

2,4,7-triamino-6-fenylpteridin

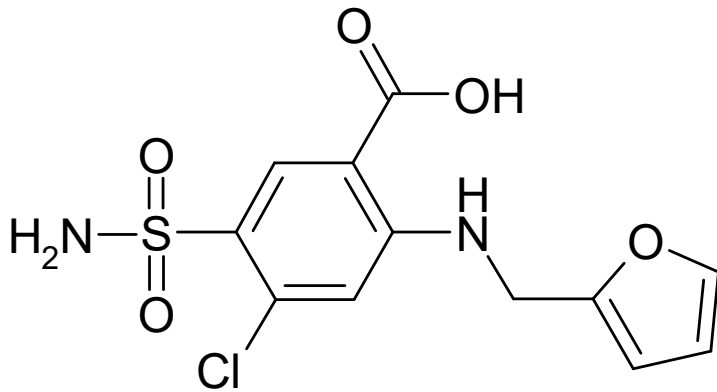
triamteren

Dytac® tbl.

3. „Kličková“ diuretika (= diuretika působící v Henleho kličce)

- omezují vstřebávání elektrolytů (Na^+ , K^+ , H^+ a Cl^-) ve vzestupném raménku Henleho kličky (⇒ možná hyponatrémie, hypokalémie, hypochlorémie a alkalóza)
  - účinkují i při ↓ funkci ledvin

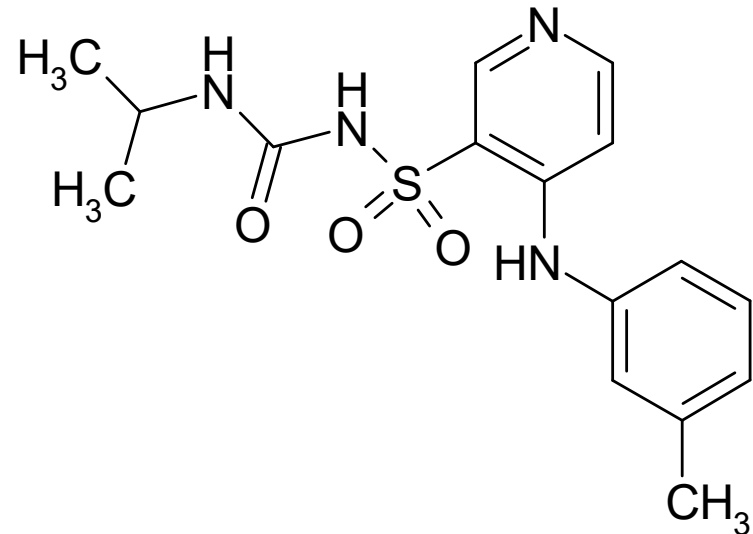
3.1. Sulfonamidy – deriváty amino(hetero)arensulfonamidu

furosemid

Furon® tbl.

- edém, chron. renální insuficience

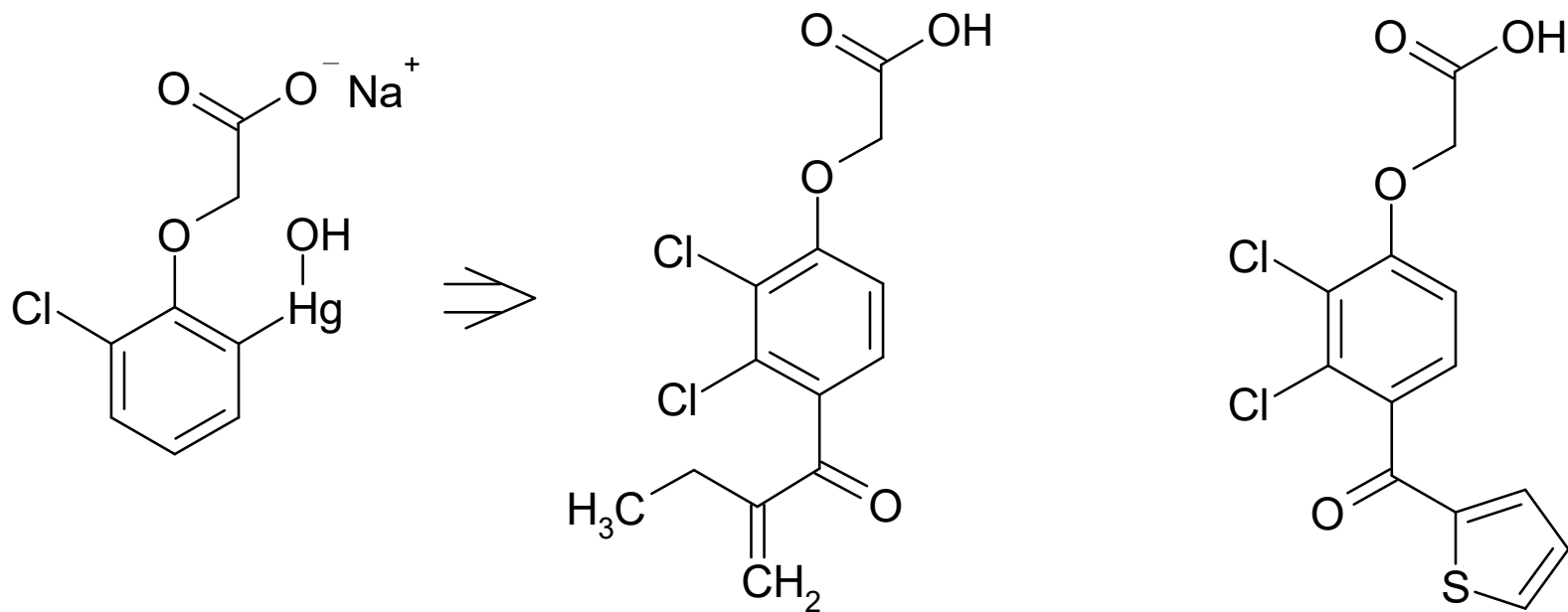

torasemid

Trifas® tbl.

3.2. Deriváty fenoxyoctové kyseliny

Odvození struktury – přímo ze rtuťových diuretik

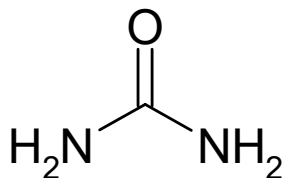
Novasurol

etakrynová kyselina
Uregyt® tbl.

tienilová kyselina
(syn. ticrynafen)

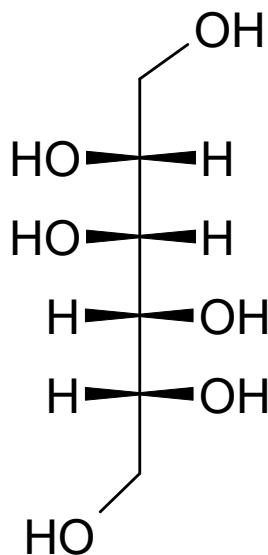
4. Osmotická diuretika

- osmoticky aktivní látky, $\uparrow$ osmotický tlak glomerulárního ultrafiltrátu $\Rightarrow$ $\downarrow$ jeho glomerulární reabsorpci
- aplikovatelné jen intravenózně
- odstranění nitrolební hypertenze u pacientů s edémem mozku, léčba akutního selhání ledvin, forsírovaná diuréza při otravách

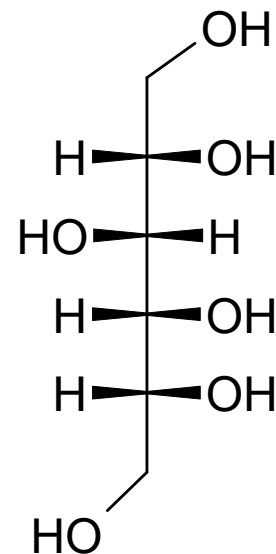
močovina

Urea VUAB® inf. sic.

D-mannitol

Osmofundin 15% N® inf.

D-sorbitol

syn. **D-glucitol**

Infusio sorbitoli® inf. sol.